MUNI | RECETOX

Prezentace pro Mgr. studenty psychologie

Mgr. Gabriela Kšiňanová, Ph.D.
Mgr. Albert Kšiňan, Ph.D.

Proč jsme tady

- Představit výzkumná témata
- Nabídnout vedení diplomových prací

Skupina Environmentální Epidemiologie

- Vedoucí
  - Profesor Martin Bobák
  - Dr. Hynek Pikhart

- Postdoci
  - Gabriela Kšiňanová
  - Albert Kšiňan
  - Andrea Dalecká
  - Tatyana Vladimirovna Sarycheva

- Doktorští studenti

Environmentální epidemiologie

- Zkoumá environmentální determinanty zdraví v populaci
  - Chemické expozice
  - Fyzické expozice
  - Psychologické expozice
  - Sociální expozice
- Interdisciplinární výzkum
  - Epidemiologie, sociologie, psychologie, medicína, ekonomie, toxikologie
- Prevence, intervence, policy

CELSPAC

CELSPAC pro zdravou budoucnost

- Výzkumná infrastruktura sdružující 4 kohortové studie
- Epidemiologická data pro výzkum vlivů z prostředí na zdraví
- Dotazníková data, biobanka, napojení na externí data (např. ČSÚ)

1. **ELSPAC**
2. **Young Adults**
3. **TNG**
4. **HAPIEE**

Kohortové studie CELSPAC

- ELSPAC (European Longitudinal Study of Pregnancy and Childhood)
  - Kohorta těhotných matek započatá mezi lety 1991 a 1992 (cca 5,000 matek a novorozenců)
  - Dotazníky: zdraví, strava, fyzická zdatnost, učení, škola, diagnózy, temperament, úzkosti, pohlavní dospívání, spánek, expozice z prostředí
  - Možnost napojit data z ÚZIS, ČSÚ, brněnská data (znečištění vzduchu, kriminalita)
- Young Adults
  - Přibližně 500 dospělých (30 let), cca 300 participantů jsou původní ELSPACové děti
  - Biologické vzorky (moč, krev, stěr z úst)
  - Vyšetření (tlak, antropometrie, spirometrie, složení těla, dynamometrie, stavba klenby nohy, test kognice)
  - Dotazníky (zdraví, výživa, životní styl a prostředí, psychologie, sociodemografie)

Kohortové studie CELSPAC

- TNG (The Next Generation)
  - Novorozenecká kohorta započatá v roce 2017 (cca 1000 matek a dětí)
  - Biologické vzorky (moč, krev, stěr z úst, stolice)
  - Dotazníky (zdraví, výživa, životní styl a prostředí, vývoj dětí)
- HAPIEE (Health, Alcohol and Psychosocial Factors in Eastern Europe)
  - Kohorta starších dospělých 45-69 let (8,848 lidí)
  - Faktory související se stárnutím a zdravím v pozdějším věku
  - Biologické vzorky
  - Možnost napojit data z ÚZIS, ČSÚ, kvalita ovzduší

Journal of Youth and Adolescence (2019) 48:620–634
https://doi.org/10.1007/s10964-018-0965-8

EMPIRICAL RESEARCH

Sleep Quantity and Problems as Mediators of the Eveningness-Adjustment Link during Childhood and Adolescence

Gabriela Ksinan Jiskrova[1] · Alexander T. Vazsonyi[1] · Jana Klánová[2] · Ladislav Dušek[2,3]

Received: 3 August 2018 / Accepted: 15 November 2018 / Published online: 4 December 2018
© Springer Science+Business Media, LLC, part of Springer Nature 2018

Abstract
Chronotype, or morningness/eveningness, has been associated with adjustment in both children and adolescents. Specifically, eveningness has been linked to adjustment difficulties; however, the mechanism underlying this association is poorly understood. The purpose of this study was to test whether the associations between eveningness and adjustment difficulties could be explained by an unfavorable impact of eveningness on sleep. Links from chronotype to internalizing problems and problem behaviors via sleep quantity and sleep problems were tested in a sample from the European Longitudinal Study of Pregnancy and Childhood ($N = 3485$; 48.8% female), both when the participants were children (7 years at T1, 11 at T2) and when they were adolescents (15 years at T1, 18 at T2). The findings provided evidence that eveningness predicted greater sleep problems and lower sleep quantity; however, only sleep problems predicted internalizing problems and problem behaviors. Sleep quantity did not mediate the eveningness-adjustment link, and sleep problems did so only in children. The findings show that sleep problems appear to be more important in explaining the eveningness-adjustment link rather than altered sleep quantity, commonly associated with eveningness.

Keywords Chronotype · Sleep · Internalizing problems · Problem behaviors

Child Psychiatry & Human Development (2020) 51:239–253
https://doi.org/10.1007/s10578-019-00926-0

ORIGINAL ARTICLE

Childhood Sleep Functioning as a Developmental Precursor of Adolescent Adjustment Problems

Gabriela Ksinan Jiskrova[1] · Alexander T. Vazsonyi[1] · Jana Klánová[2] · Ladislav Dušek[2,3]

Published online: 7 September 2019
© Springer Science+Business Media, LLC, part of Springer Nature 2019

Abstract
Sleep has been linked to adjustment difficulties in both children and adolescents; yet little is known about the long-term impact of childhood sleep on subsequent development. This study tested whether childhood sleep problems, sleep quantity, and chronotype predicted internalizing and externalizing problems during adolescence. Latent Growth Modeling using the Czech portion of the European Longitudinal Study of Pregnancy and Childhood ($N = 4393$) was utilized to test the developmental trajectories of sleep characteristics (from 1.5 to 7 years) as predictors of adjustment problems trajectories (from 11 to 18 years). Findings provided evidence that children with higher levels of sleep problems at 1.5 years (and throughout childhood) reported higher levels of internalizing and externalizing problems at age 11. Additionally, greater eveningness at age 1.5 predicted a greater increase in externalizing problems from ages 11 to 18 years. The results emphasize the importance of childhood sleep problems in evaluating the risk of future adjustment difficulties.

Keywords Sleep · Internalizing problems · Externalizing problems · Adolescent adjustment

The Next Generation (TNG)

– Cca 1000 matek a dětí (sběr 2017 – 2021) v FN Brno

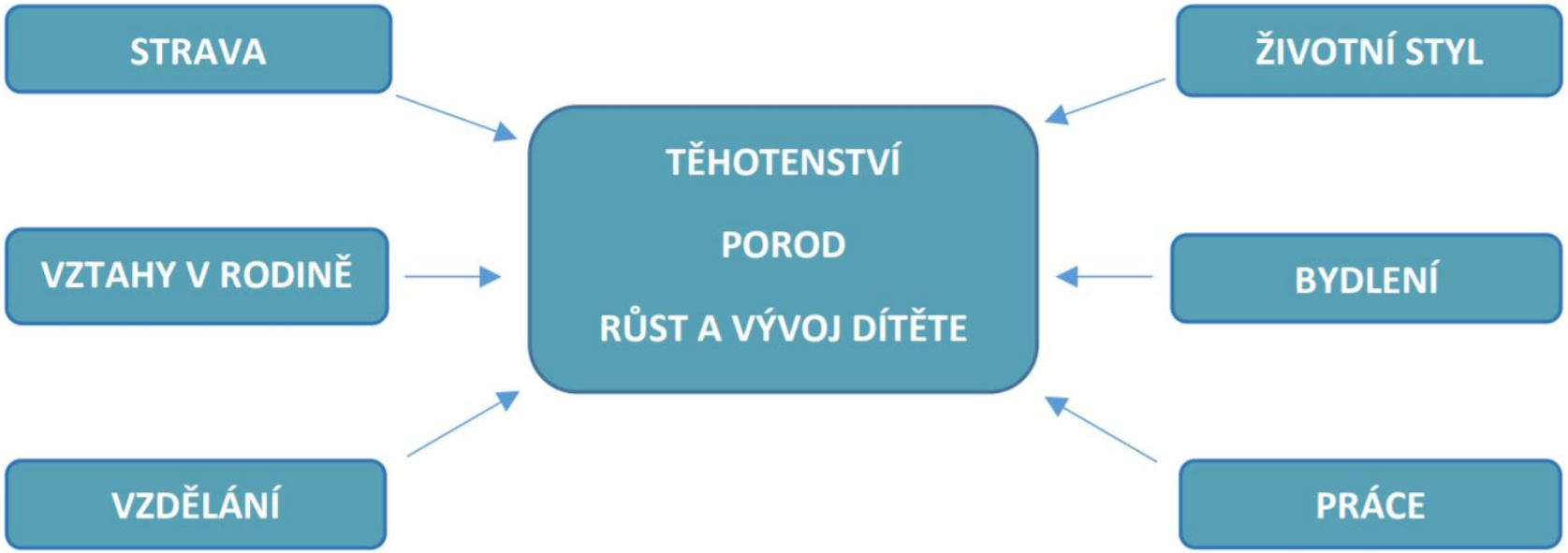

MUNI | RECETOX

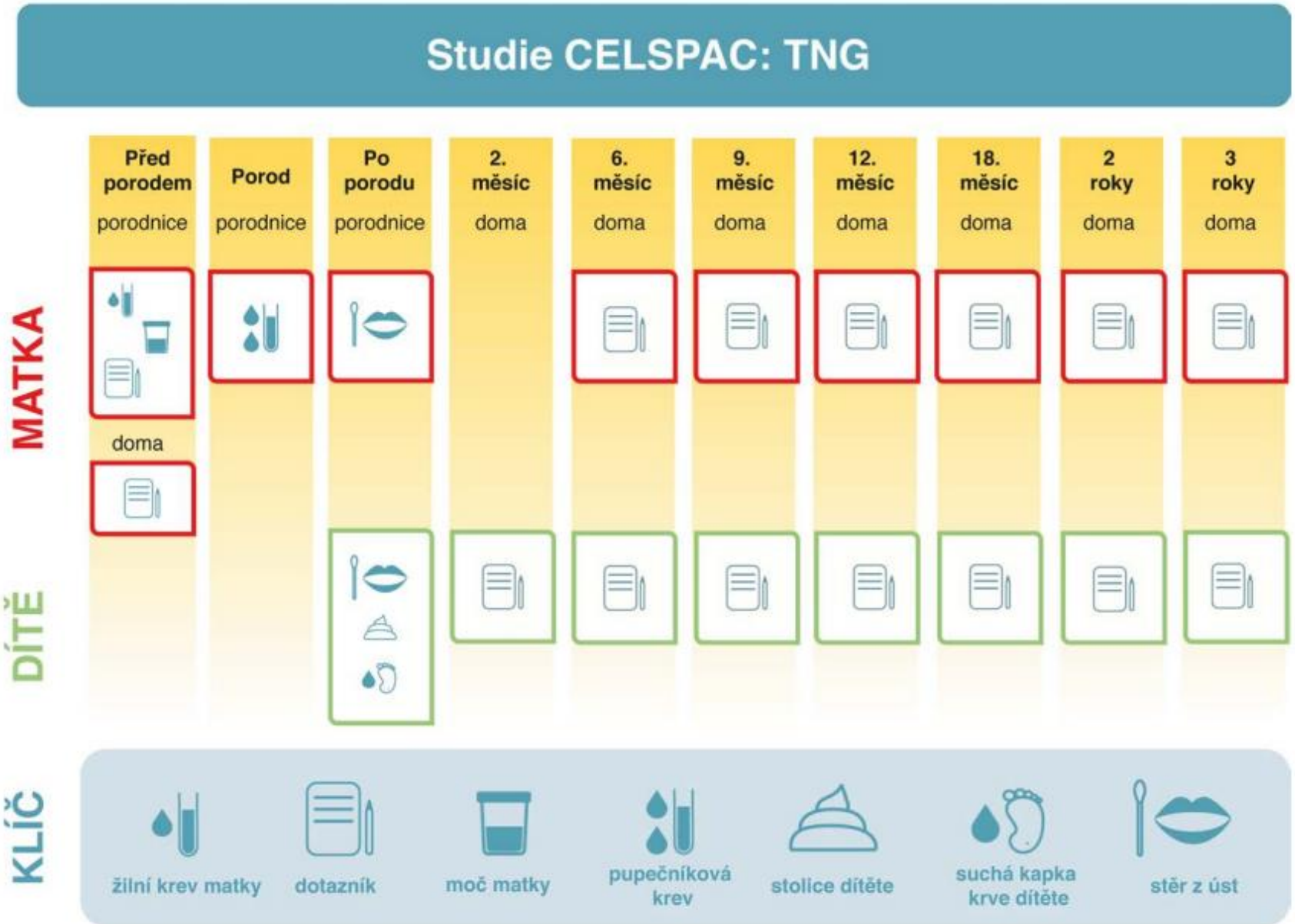

MUNI | RECETOX

Současná témata - Gabriela Kšiňanová

- TNG
  - Vliv chemických expozic na raný vývoj a riziko vzniku vývojových poruch
- ELSPAC
  - Adverse Childhood Experiences (ACEs)
  - Spánek u dětí a dospívajících (jako prediktor i outcome)

Adverse Childhood Experiences a zdraví

- Přes 50% běžné populace uvádí alespoň 1 ACE
- Mezi 6% - 14% uvádí 4+ ACEs
- Negativní dopad na zdraví skrze expozici chronickému stresu

Adverse Childhood Experiences a zdraví

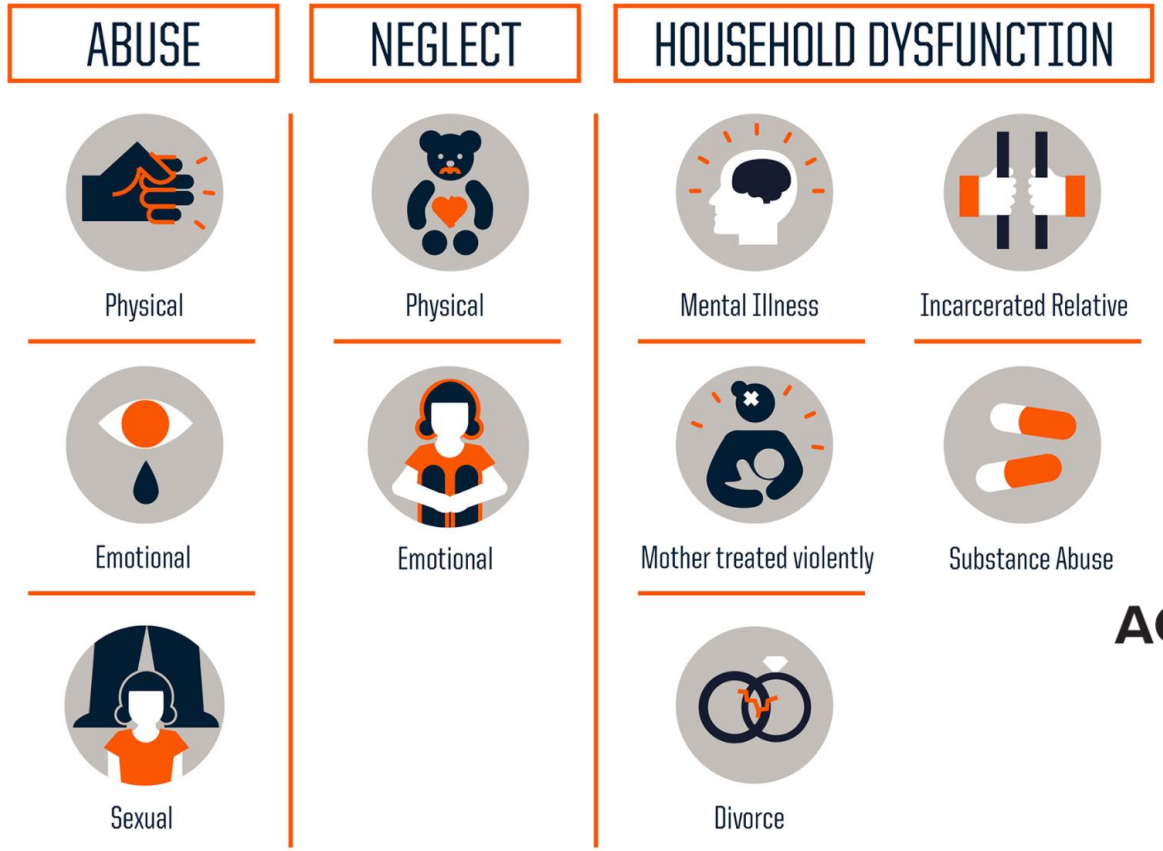

Source: Centers for Disease Control and Prevention
Credit: Robert Wood Johnson Foundation

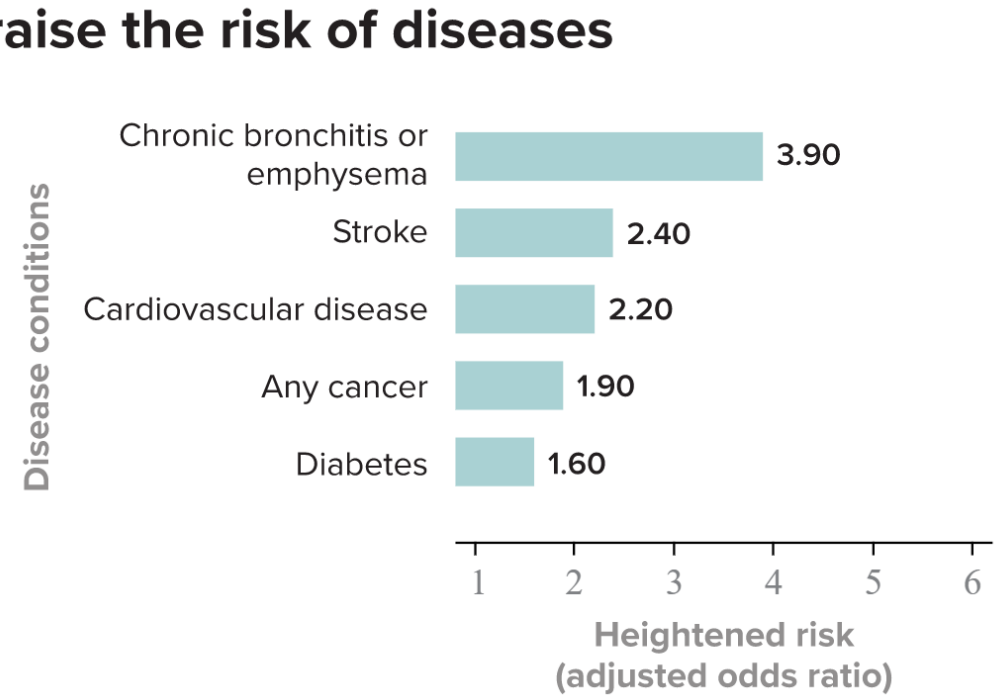

SOURCE: M. BUCCI *ET AL* / *ADVANCES IN PEDIATRICS* 2016

KNOWABLE MAGAZINE

Prenatální chemické expozice

Asociace mezi prenatální expozicí chemickým látkám a raným dětským vývojem

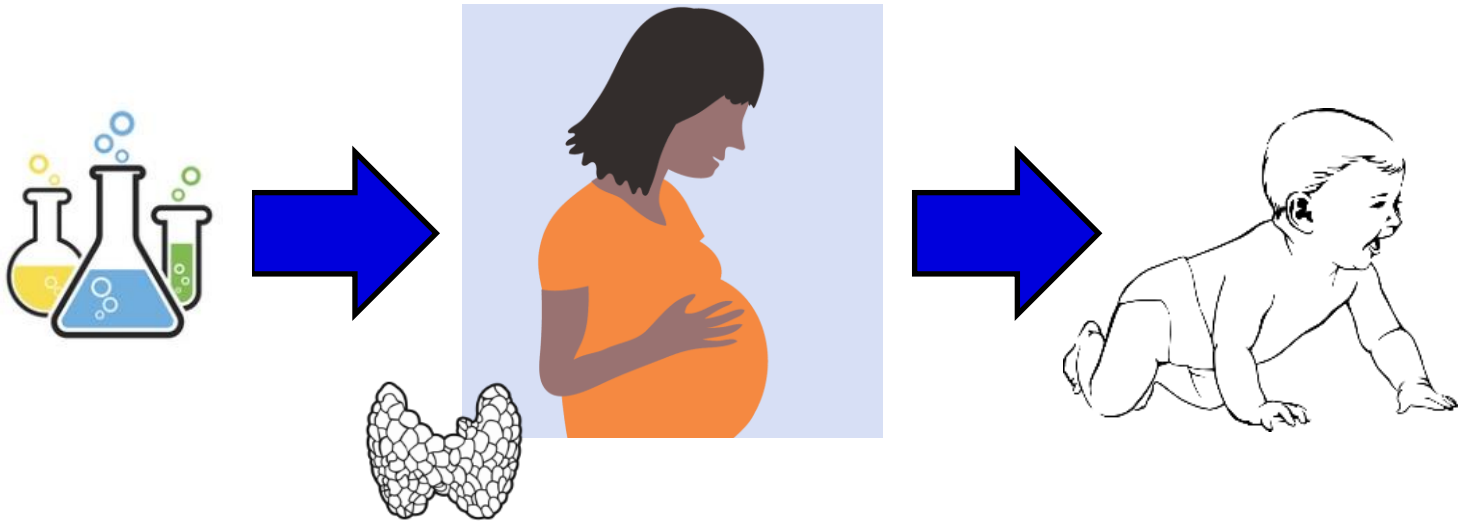

FSS sbírané proměnné v ELSPAC

Methods - child - adolescent	8	11	13	15	17	19
Interview						
Wechsler Intelligence Scale for Children III UK						
The Tree-Drawing Test						
Family roles						
Learning memory test						
Tracing Test						
The Colour Semantic Differential Test						
"Cake of Fear"						
The Playful Creativity Test (THT)						
The Tree Story						
Narrative about Myself						
Parenting styles questionnaire						
Wiener Matrix Test						
Depressive symptomatology						
Body satisfaction						
Inventory of risk behavior						
Little Five personality						
Big Five personality						
Coopersmith Self-Esteem Inventory - CSEI						
Coping style inventory						
Peer attachment style questionnaire						
The Children's Perception of Interparental Conflict Scale						
Belief in a Just World						
Inventory of parent and peer attachment (parents)						
Clarity of Self						
Dating Questionnaire						
Internet Use + online friendship						
Possible Selves Questionnaire						
Cybersex						
Self-esteem Rosenberg						
IAT gender						
Vocational preference inventory						
Představy o povolání (REP)						
ISI-4						
Political orientations (cynism + efficacy)						

Vaše témata v ELSPACu?

Osobnost & Temperament

- Stabilita a změna v základních temperamentových dimenzích od narození do mladé dospělosti
- Vliv chronického onemocnění v dětství na sebepojetí v adolescenci
- Kumulativní vliv negativních dětských zkušeností na víru ve spravedlivý svět

Kognice

- Vliv prenatální deprese na kognitivní vývoj dítěte

Výchova

- Souvislost mezi zapojením otce do výchovy a školním prospěchem
- Výživa v rodině jako prediktor body image v adolescenci
- Rodičovské chování a osobnost dítěte: longitudinální studie obousměrného působení

Problémové chování

- Spojitost mezi delikventním chováním a fyzickým prostředím

Toto jsou jen příklady témat, které se dají zkoumat v ELSPACu

Současná témata - Albert Kšiňan

- ELSPAC / Young Adults
  - Osobnostní prediktory užívání alkoholu v české populaci
  - Longitudinální vývoj problémového chování
  - Vliv širšího prostředí na psychosociální vývoj
  - Psychosociální dopady sociálně-ekonomické transformace ČR
  - Využití více zdrojů informací ve studii ELSPAC pro zvýšení validity dotazníkových dat
- HAPIEE
  - Fyzická aktivita u stárnoucí populace a její vliv na zdraví
  - Prediktory dětských úrazů ve studii ELSPAC

Nabízení alkoholu rodiči dospívajícím dětem

Ksinan, A. J., Jiskrova, G. K., Hrežová, E., Andrýsková, L., Pikhart, H., & Bobák, M. (2022). The association between parental supply of alcohol and later adolescent alcohol use in a highly permissive context. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, jsad-21.

Nabízení alkoholu rodiči dospívajícím dětem

- Velké množství dětí poprvé ochutná alkohol v rámci rodiny
- Množství studií, které zjišťovaly vliv nabízení alkoholu rodiči na pití adolescentů - výsledky ukazují pozitivní vztah
- Většina z nich provedeny v USA/VB/Austrálii

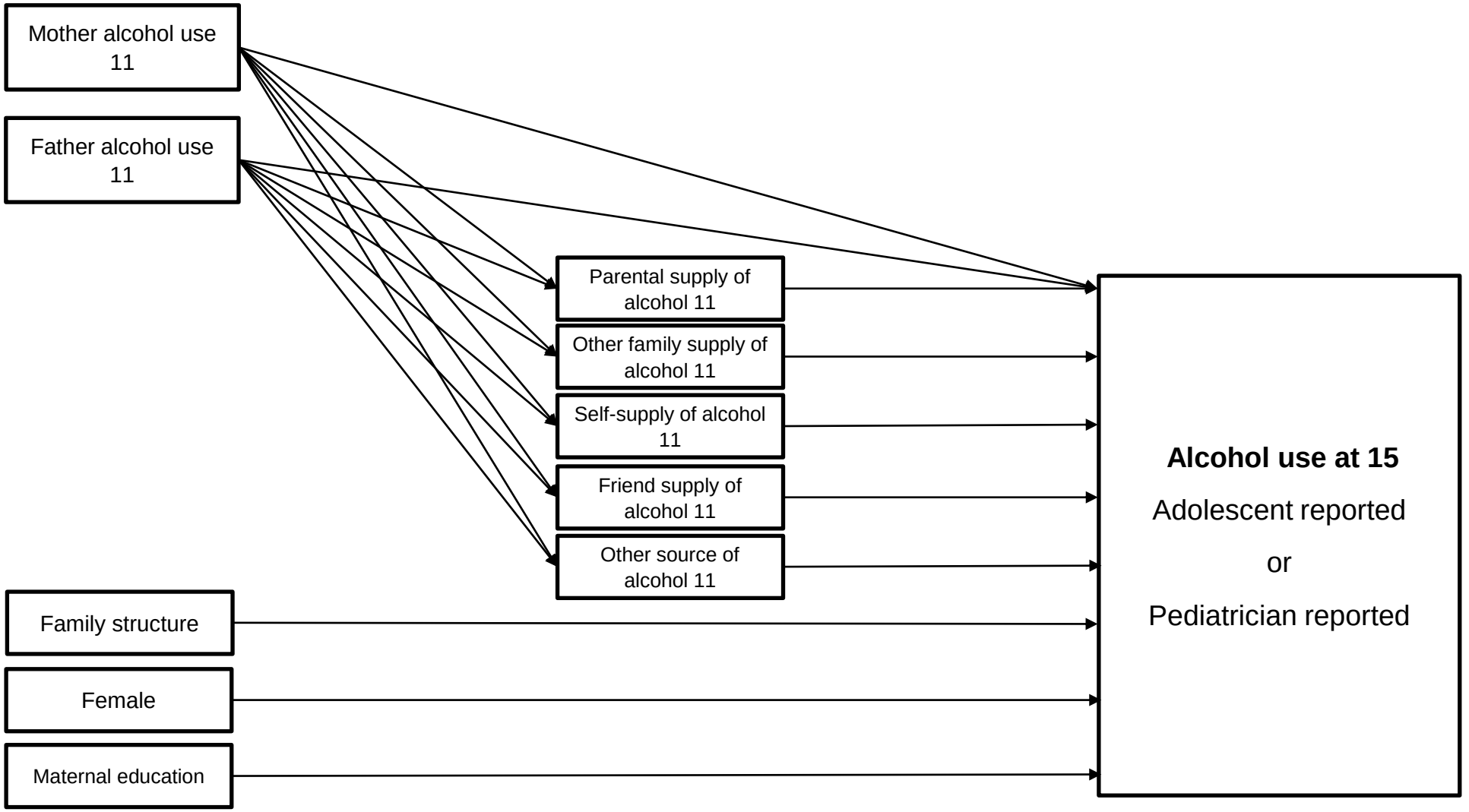

MUNI | RECETOX

Výsledky

	More than once vs Never		Often vs Never	
	OR	95% OR CI	OR	95% OR CI
Covariates				
Female	1.58	(1.23-2.09)	1.71	(1.06-2.59)
Maternal education	1.10	(1.03-1.17)	1.15	(1.02-1.28)
Family structure	1.09	(0.69-1.69)	1.10	(0.50-2.69)
Visiting pubs/restaurants 11	1.03	(0.90-1.19)	1.22	(0.90-1.54)
Mother alcohol use 11 (*c1'*)	1.25	(0.99-1.54)	1.36	(0.94-2.01)
Father alcohol use 11 (*c2'*)	1.02	(0.86-1.21)	1.15	(0.83-1.60)
Mother monitoring 15	0.58	(0.45-0.76)	0.53	(0.34-0.83)
Mother conflict 15	0.96	(0.77-1.15)	1.57	(1.13-2.17)
Peer alcohol use 15	2.15	(1.57-3.11)	9.14	(5.32-16.08)
Sources of alcohol supply				
Parental supply 11 (*b*)	**2.07**	**(1.45-3.19)**	**2.34**	**(1.19-4.44)**
Other family supply 11	2.17	(1.38-3.63)	2.59	(1.06-6.23)
Own supply 11	3.38	(1.50-13.23)	4.96	(1.14-20.66)
Friend supply 11	1.73	(0.68-5.70)	3.46	(0.00-13.95)
Other supply 11	1.26	(0.37-7.12)	1.89	(0.00-20.50)
Predicting parental supply	Parental supply		Parental supply	
	OR	95% OR CI	OR	95% OR CI
Mother alcohol use 11 (*a1*)	1.29	(1.12-1.53)	1.29	(1.12-1.53)
Father alcohol use 11 (*a2*)	1.23	(1.05-1.40)	1.23	(1.05-1.40)

MUNI | RECETOX

Výsledky

Výsledky ukazují, že nabízení alkoholu rodiči dítěti v 11 letech vedlo k větší pravděpodobnosti užívání alkoholu v 15 letech

Rodičovské užívání alkoholu zvyšovalo pravděpodobnost, že alkohol také sami nabízejí

Nabízení alkoholu rodiči vyšlo jako jediný ze zdrojů alkoholu stabilně ve všech analýzách

Závěrem

Nabíráme diplomanty a doktorandy!

Gabriela Kšiňanová (217228): gabriela.ksinanova@recetox.muni.cz

Albert Kšiňan (206577): albert.ksinan@recetox.muni.cz